

Juryrapport

De Martinus Nijhoffprijs 1971 voor vertalingen in het Nederlands gaat op eenstemmig advies van de jury naar mevrouw Else Hoog. In haar bekroont het Prins Bernhard Fonds een vertaalster die op jeugdige leeftijd reeds een uitgebreid en belangrijk oeuvre op haar naam heeft staan. Uit het Engels en Amerikaans heeft zij werk vertaald van o.a. Ambrose Bierce, Edna O'Brien, Flannery O'Connor, David Garnett, Edmund Wilson, Vladimir Nabokov, Philip Roth, Saul Bellow, John Updike en Kurt Vonnegut.

Uit deze opsomming blijkt reeds dat mevrouw Hoog als vertaalster voor geen kleintje vervaard is. Men kan zich namelijk wel vertalers voorstellen die zich aan het werk van bijvoorbeeld Bierce, Wilson, Roth, Bellow, Updike of Vonnegut afzonderlijk zouden wagen.

Maar een vertaalster die boeken van al deze groten uit de Angelsaksische literatuur na elkaar in het Nederlands overbrengt, op een niveau zoals Else Hoog dat bij voortduring handhaaft, moet behalve over uitzonderlijke vertaaltalenten ook beschikken over een groot inlevingsvermogen, een niet geringe vlijt en een benijdenswaardige levenslust.

De jury wil in het bijzonder de aandacht vestigen op de volgende vertalingen. De bloemlezing uit Ambrose Bierce, *Devil's dictionary (Satans groot woordenboek)*, waarvan de aforistische en ironische formuleringen door de vindingrijkheid van de vertaalster op volstrekt adequate wijze in het Nederlands zijn overgekomen. David Garnett, *Lady into Fox (Mijn vrouw, mijn vos)*, waarvoor Else Hoog zich veel straffer aan het origineel moest houden. De jury heeft grote bewondering voor de zorgvuldigheid en zuiverheid waarmee zij het verhaal van de fantastische gedaanteverwisseling van een vrouw in een vos in onze taal vorm heeft gegeven.

Aan het begin van haar carrière schrok Else Hoog er al niet voor terug een zo moeilijk boek als *Memoirs of Hecate County (De vrouw met het gouden haar)* van de Amerikaanse auteur Edmund Wilson aan te pakken. Ook in dit geval bleek zij in staat de atmosfeer, de innerlijke en uiterlijke conflicten van het gemengde wereldje van Amerikaanse intellectuelen, emigranten en bohemiens recht te doen. Graag had de jury gezien dat ook de Engelse poëziefragmenten waren vertaald.

Een geheel andere uitdaging betekenden de vertalingen van Vladimir Nabokov, *Pnin (Pnin)* en Philip Roth, *Portnoy's complaint (Portnoy's klacht)*. Wat beide romans, bij alle verschillen, met elkaar gemeen hebben is een ironisch en persiflerend element waarvoor Else Hoog niet slechts een voorkeur maar ook een speciaal zintuig bezit. In de eerst genoemde roman is het vooral de botsing van een traditioneel Russische levenshouding met Amerikaanse zeden en gewoonten waardoor deze ironie zich in de stijl kenbaar maakt; alweer een grensgebied in de taal waarop Else Hoog zich met virtuositeit beweegt.

De weergave in het Nederlands van *Portnoy's complaint* moet misschien als het voorlopig hoogtepunt worden beschouwd van de vertaalactiviteit van mevrouw Hoog. Wanneer taal, volgens Ambrose Bierce in *Satan's groot woordenboek*, moet worden omschreven als 'de muziek waarmee wij de slangen bezweren die andermans

schatten bewaken', dan kunnen wij Else Hoog, vooral op grond van laatstgenoemde krachttoer, huldigen als een van de bekwaamste en onvervaardste slangenbezweersters aan wie de Nijhoffprijs voor vertalingen tot nu toe is toegekend.

In de persoon van L. Roelandt wil de jury van de Martinus Nijhoffprijs een letterkundig vertaler eren wiens oeuvre getuigt van een grote veelzijdigheid op basis van een creatieve taalhantering.

De Belg Roelandt heeft zich sinds de dertiger jaren buitengewoon ingespannen voor het introduceren van met name Noord-Nederlandse cultuur in de Franse taalgebieden. Hij is daarin aangemoedigd geweest door vooraanstaande schrijvers als Romain Rolland en Henry Poulaille, die beiden ook voorwoorden schreven bij door Roelandt vertaalde werken.

Aan poëzie bracht Roelandt in het Frans een handvol verzen van Henriëtte Roland Holst en Noto Soeroto, aan proza: verhalen van Vestdijk, Van Moerkerken, Helman en Mulisch, verder romans van A.M. de Jong en Willem van Iependaal. Hij vertaalde detectives van Bulthuis en Van Eemlandt, historisch werk van Jane de Jongh, en op filosofisch gebied *Mathesis en Mystiek* van Mannoury.

Binnen deze veelzijdige belangstelling en kundigheid ging zijn voorliefde uit naar de Nederlandse vertolkers van de stroming die zijn vriend Henry Poulaille in Frankrijk zelf voorstond: de populisten als A.M. de Jong, Sam Goudsmit en Van Iependaal, volksschrijvers met een veelal moeilijk over te dragen woordenschat. Maar daarmee is nog maar een deel van het oeuvre van Roelandt gesitueerd. Roelandt's naam zal immers voor altijd verbonden blijven aan zijn toewijding tot het werk van twee zeer grote Nederlanders: Vincent van Gogh en Multatuli. Na Franse uitgaven van Van Gogh's brieven aan zijn moeder bracht Roelandt onvermoeibaar de brieven aan Van Rappard en aan Theo van Gogh uit. Deze activiteit culmineerde tien jaar geleden in de monumentale 3-delige editie in het Frans van Van Gogh's complete correspondentie, verschenen bij Gallimard-Grasset.

Aangezien de Martinus Nijhoffprijs uitsluitend geldt voor letterkundig werk was het de jury een eer en een genoegen L. Roelandt voor te dragen aan het bestuur van het Prins Bernhard Fonds en de prijs speciaal toe te kennen voor zijn Franse weergave van de *Max Havelaar*. De helderheid, de ironie en de unieke toon van Multatuli vinden hun Franse weerga in deze herschepping, die zich laat lezen als een klassiek Frans werk en die de lezer in staat stelt Multatuli te plaatsen naast zijn grote Franse tijdgenoten. De Franse *Max Havelaar*, bekroning van Roelandt's levenswerk, moge hiermee nogmaals bekroond zijn.

De jury:
Prof. dr S. Dresden, voorzitter
Prof. dr J.C. Kamerbeek
A, Morriën
Paul Rodenko
Mr E. Straat
Dolf Verspoor

Bert Voeten
L. Endt-van der Horst, secr.